

розвитку фінансової сфери на основі суспільного обговорення та врахування інтересів усіх зацікавлених сторін. Діяльність державних регуляторів на фінансових ринках повинна бути взаємоузгодженою та спрямованою на формування суспільної довіри на основі відкритості інформації та захищеності прав учасників ринку.

Список використаних джерел:

1. Кужелев, М. А. (2016). Теория поведенческих финансов как фактор развития национальной денежной системы. *Innovations in science and education: challenges of our time*, (р. 58–60). London: IASHE.
2. Лисенко, Е. (2019). Банкиров обяжали вернуть людям все украденные депозиты. *UBR*. Вилучено з <https://ubr.ua/finances/banking-sector/bankirov-objazali-vernut-ljudjam-vse-ukradennye-depozity-3883402>.
4. Нечипоренко, А. В. & Токарчук, О. Л. Ірраціональні засади купівельної поведінки споживачів. *Економіка і управління в умовах глобалізації: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*, (с. 329–331.), 15 травня 2019 р. Кривий Ріг, Україна: ДонНУЕТ.
5. Циганова, Н. В. (2019). Взаємодія суб'єктів фінансового ринку в умовах поведінкової економіки. *Науковий погляд: економіка та управління*, (2), 174-184.
6. Циганова, Н. В. Роль довіри в контексті забезпечення капіталізації банків. *Творення простору суспільної довіри в Україні XXI століття: матеріали міжнар. науково-практ. конф.*, (с. 503–507.), 17-19 лютого 2016 р. Львів, Україна: ДВНЗ «Університет банківської справи».

ОСОБЛИВОСТІ КОНЦЕПЦІЇ ФОРМУВАННЯ КЛАСТЕРНОГО ПІДХОДУ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Пузирьова Поліна Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва та бізнесу,

Київський національний університет технологій та дизайну, Україна

В умовах сучасних економічних відносин зростання конкурентоспроможності регіонів та держави має здійснюватись за рахунок впровадження ринкових механізмів, що компенсують різні деструктивні стихійні процеси. Це завдання має вирішуватись на основі гнучких форм кооперації, координації та інтеграції спільних дій окремих суб'єктів господарської діяльності. Для України на сучасному етапі питання підвищення конкурентоспроможності на світовому ринку є одним з найактуальніших. Як свідчить світовий досвід, значні зміни в організації виробництва як на національному, так і на міжнародному рівнях, сприяють створенню територіально-галузевих та інтеграційних об'єднань – кластерів [1].

Кластерний розвиток економіки країни є однією з характерних ознак сучасної інноваційної економіки. Кластери, тобто розташовані у безпосередній

близькості кінцеві виробники, постачальники сировини, постачальники послуг, дослідницькі лабораторії, навчальні установи, та інші установи в зазначеній економічній галузі, є важливими рушійними факторами розвитку регіональної економіки. Концепція «кластеру» використовується у різноманітних бізнес-структурах: національній, регіональній; кластери, що виходять за межі кордонів, промислові або виробничі системи та інноваційні системи [2].

Концепція «кластеру» також використовується у різноманітних цілях: підвищують конкурентоспроможність МСП, проводять допоміжні колективні дослідження, раціоналізують всю промисловість, впроваджують системи управління навколишнім середовищем [3].

В умовах епохи глобалізації почався активний розвиток регіональної спеціалізації, що базується на гео економічних і системних перевагах, які дають можливість на базі кластерів (тобто мережі підприємств) освоювати нові технології, і на регіональному рівні здійснювати діяльність, що помітна в глобальному масштабі.

Кластеризація економіки – це дуже динамічний процес і тому кластерна модель виробництва стала сьогодні дуже популярною. Останні 20 років ознаменувались постійно зростаючою боротьбою держав за підвищення своєї конкурентоспроможності. Фактично, головним завданням кожної держави в ринковій економіці в сучасних умовах стала мобілізація зусиль на збільшення своїх конкурентних переваг. Щоб цього досягти більшість країн світу використовує кластерну модель виробництва. Для цього країни розробляють стратегію і виконують програми кластеризації своєї економіки. На мапі Європи лише Україна не має національної стратегії і програми кластеризації своєї економіки [4].

Слід зазначити, що в Україні в цілому сформовано законодавство, яким визначено організаційно-правові форми об'єднань підприємств та наявні передумови для формування нових виробничих систем (кластерів) в різних сферах господарської діяльності, однак не сформульовано поняття «кластера», не визначено його види та заходи щодо створення кластерів в Україні. Для України кластеризація є одним із шляхів розбудови економіки та підтримки її на належному рівні в системі світових господарських відносин. Проблема полягає у тому, щоб шляхом структурної перебудови виробництва забезпечити координацію діяльності усіх ланок технологічного ланцюга і залучити великі фінансові ресурси з метою підвищення конкурентоспроможності регіонів та держави, а також внутрішні та іноземні інвестиції, створити нові підприємства, сприяти інноваційному розвитку. Попри зростаючий інтерес до нових виробничих систем та здійснену низку заходів, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності України та її окремих регіонів, кількість кластерів в Україні збільшується повільно [5]. Це обумовлено низкою факторів: відсутність нормативного визначення «кластера», його видів; відсутність достатнього інформаційного забезпечення створення та функціонування кластерів в Україні; недостатня зацікавленість малих та середніх підприємств об'єднуватись у великі виробничі системи; невеликий досвід функціонування кластерів в Україні; відсутність інвесторів у зв'язку з інвестиційною непривабливістю регіонів [7].

На сьогодні лише невелика кількість підприємств в Україні проходять або пройшли стадію неформальної кластеризації. Проте тільки усвідомлене створення кластерів дозволить в повній мірі використати та забезпечити конкурентні переваги кластерів. Кластерний підхід дає підприємствам перевагу над більш ізольованими конкурентами. Він дає доступ до більшої кількості постачальників та послуг підтримки, адаптованих до вимог споживачів, до досвідченої та висококваліфікованої робочої сили, та до невідворотної передачі знань та навичок, що відбувається на зустрічах та при обговоренні бізнесу[6].

Кластерний підхід дає можливість компаніям фокусуватися на всьому, що вони знають та роблять найкраще, їм не потрібно робити речі, які вони не можуть зробити найкращим чином. Компанії спроможні функціонувати у системі, можуть використовувати ресурси більш ефективно та колективно виробляти більше, ніж складає сума їхніх індивідуальних результатів [7].

Серед усіх переваг кластерного підходу, найбільш важливим є доступ до інновацій, знань та «ноу-хау». В економіці на основі знань, яка визначається наукомісткими традиційними галузями та галузями, що виникають, – компанії шукають свою основну конкурентну перевагу в ідеях і талановитих кадрах, якої вимагає географічна близькість до кваліфікованих колег, найкращих постачальників, оцінюючих споживачів, висококваліфікованих людських ресурсів, досліджень та інструментів розвитку, а також лідерів галузі. Спеціальні знання галузі та «ноу-хау» акумулюються та розповсюджуються через підприємницькі сфери та інноваційні компанії [7].

Кластерний підхід швидше дає компаніям інформацію про переваги в технологіях та зміни у вигодах покупців та споживачів. Невипадково, він зменшує витрати на транзакції. Однак, розвиток кластерів не завжди є безпроблемним. Основною складністю, що його супроводжує, є те, що ймовірність успіху буде низькою для багатьох регіонів, якщо не всі етапи аналізу реалізовані та не оцінена виконувальність кластерних ініціатив [5].

Потенційні ризики та бар'єри кластерного розвитку включають наступне [6]:

1. Важко обрати переможців. Заходи з підтримки кластерів мають визначати цільову галузь/фірми і надавати послуги та інфраструктуру, необхідну для забезпечення подальшого розвитку успішного бізнесу. Створення галузевої кластерної програми потребує глибоких знань регіону та його економічних проблем.

2. Дефіцити матеріальної інфраструктури. Дефіцити інфраструктури гальмують капітальні інвестиції.

3. Відсутність доступу до капіталу. Тривалість існування кластерів залежить від підприємницької та інноваційної спроможності місцевих працівників та компаній. Розвиток та комерціалізація нових ідей потребують ресурсів та капіталу. Але ринки капіталу часто надають перевагу компаніям Нової економіки, щоб зростати, компаніям з низькими технологіями та інноваційним центрам у більш віддалених місцях, які важко контролювати та яким важко сприяти.

4. Слабкі технологічно-інституціональні структури. Кластери залежать від регіональних установ в багатьох речах, які вони не можуть зробити самі, або

отримати від інших компаній. Вони використовують регіональні установи для отримання інформації та допомоги в оновленні технологій, економічної освіти, торгівлі цінними паперами, та навчанні і тренінгах на всіх рівнях в своїх галузях.

5. Регіональна ізолюваність та обмеженість. Поки соціальний капітал є середовищем, що передає інформацію в межах кластеру, конкурентоспроможність дуже залежить від здатності імпортувати нову інформацію та ідеї з більших відстаней. Найбільш успішні кластери включають фірми-лідери, які є частиною світової мережі і отримують світові ринкові можливості, та винаймають людей, які активно беруть участь в міжнародних професійних асоціаціях та мережах.

6. Відсутність навичок та можливостей. Компанії не засновуватимуться або розширюватимуться в громадах, де рівень навичок є низьким та навчальні програми не відповідають потребам роботодавців. Навички, згідно з Джейн Якобс, складають «генофонд» успішної економіки.

7. Кластерні ієрархії. В багатьох місцях, де знаходяться привабливі промислові заводи, або де декілька компаній панують у кластері, малі компанії майже не мають користі від кластерів.

8. Компанії, що створили кластер пізніше, можуть не витримати конкуренції. Переваги учасників кластеру надають кластерам, створеним раніше, у порівнянні з перевагами над тими, хто прийшов пізніше і зімітував вже існуючий кластер. Кластери, створені першими, зберігають кошти, надають спеціалізовану інфраструктуру, інституціональну підтримку, та добре розвинуту мережу, що неможливо для нових або менших кластерів.

Україна має дуже серйозний потенціал кластеризації, тобто сталого функціонування в системі взаємопов'язаних через кластери галузей, в т.ч. в напрямках: машинобудування, приладобудування, хімічної, легкої промисловості; біо- та нанотехнологій, створення нових матеріалів, інформаційних технологій; розвитку АПК і харчової індустрії, та інших. Регіони, які сформували кластери, зможуть вирішити основну частину проблем, наприклад: кластери беруть на себе вирішення більшості соціальних проблем територій; кластери спрямовані на покращення інфраструктури регіону, в якому вони працюють; кластери забезпечують створення нових робочих місць; забезпечується зростання добробуту територій, де працюють кластери [7].

Отже, кластер підвищує конкурентоспроможність цілих галузей і регіонів, і тому в умовах слабкої економіки є дієвим способом для малих підприємств конкурувати на внутрішньому ринку з великими і виходити на зовнішні ринки. У кластер входять підприємства, які розташовані в межах певного регіону (регіонів) і мають тісні технологічні й виробничі зв'язки, є постачальниками й споживачами продукції один одного.

Список використаних джерел:

1. Войнаренко, М. П. (2014). *Кластери в економіці України*. Хмельницький: ХНТУ.
2. Войтович, А. (2010). Кластеризація регіонів за рівнем соціально-економічного розвитку. *Вісник Хмельницького національного університету*, (4), 248-252.
3. Васильківський, Д. М., Войнаренко, М. П. & Нижник В. М. (2017). Кластерна політика як

чинник підвищення ефективності функціонування соціально-економічних систем. *Вісник економічної науки України*, (1), 32-33.

4. Клуноко, Н. С. (2012). До проблеми впровадження кластерної моделі інноваційного розвитку фармацевтичної галузі промисловості на регіональному рівні. *Регіональна економіка*, (1), 34-40.
5. Чикаренко, І. Аналіз сутності та принципи організації роботи кластерів: наук. Розробка. *Роль кластерних ініціатив у реформуванні системи підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування* (с. 2-24). 2011, Сімферополь: КЦППК.
6. Чичкало-Кондрацька, І. Б. (2010). *Кластери у розвитку регіональних економічних систем*. Полтава: ПолтНТУ.
7. Ярош, М. Ф. Кластеризація - вагомий фактор підвищення конкурентоспроможності економіки України. *Матеріали ІХ Пленуму Спілки економістів України та Міжнародної науково-практичної конференції*. (с. 332-334), 2014. Київ, Україна: Спілка економістів України.

ПРОБЛЕМА НАЯВНОСТІ СМІТТЄЗВАЛИЩ ТА РОЗМІЩЕННЯ КЛАДОВИЩ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ СТАНУ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ

Шандар Анна Михайлівна

аспірант кафедри управління персоналом та економіки праці
*ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима
Гетьмана»*, Україна

Зміна навколишнього середовища внаслідок негативного антропогенного впливу набула глобальних масштабів. Проблема екологічної безпеки є надзвичайно актуальною у світі і в Україні зокрема, адже являється складовою національної безпеки країни. Варто нагадати, основний закон екології ґрунтується на тому, що все в природі є взаємопов'язаним, а в першому законі термодинаміки (збереження енергії) зазначено, що кількість енергії не змінюється, вона лише переходить з одного стану в інший. До того ж на Землі існує біогеохімічний кругообіг речовин, котрий поділяється на три типи: кругообіг води, елементів у газовій фазі, елементів у твердій і рідкій фазах [1]. Звідси, важливо пам'ятати наступну істину: будь-яка діяльність чи бездіяльність людини має вплив на навколишнє середовище, а відтак і на саму людину. Відповідно, метою дослідження є з'ясування масштабів антропогенного впливу на навколишнє середовище шляхом аналізу сфери поводження з відходами та галузі поховання України.

Згідно статистичних даних стосовно поводження з побутовими відходами в Україні в 2018 р. (без урахування даних АР Крим та м. Севастополь) утворилось 53,69 млн. м³ твердих побутових відходів, котрі були захоронені на 6107 полігонах та сміттєзвалищах загальною площею 9172,44 га [2], яка